

Cadeautje van het Staatstheater

RO Theater speelt de
voorstelling *Moeders* in Turkije

Het RO Theater speelde de voorstelling *Moeders* op het Antalya International Theater Festival in Turkije. Het decor reisde niet mee maar werd in een Turks atelier nagebouwd. Een bewuste keuze, toeval of een nieuwe trend? 'Je moet dit wel even snappen vanaf het begin,' zegt John Thijssen.

| DOOR: MAUD MENTINK |

Het met nieuwe materialen nagebouwde decor in Antalya. | FOTO: © JOHN THIJSSSEN |

'Ze hebben 20 verschillende werkplaatsen, er werken 215 mensen en ze maken 100 decors per jaar'

kingen, kringlooptafels en een muur van blikjes. Dit is de keuken waar de vrouwen spelen, daaromheen staan de tafels en stoelen voor ongeveer 120 bezoekers. Gezeten in dit decor kan het publiek genieten van de verhalen en het leven van deze vrouwen. Het eten dat ze klaarmaken tijdens de voorstelling wordt na afloop opgegeten samen met het publiek en onder het genot van een glaasje wijn. *Moeders* is een succes en speelt in de jaren hierna in Nederland, Hamburg, Polen en Roemenië. Tijdens het Kontakt Festival in Polen wint *Moeders* de prijs voor het beste decorontwerp. Iedere keer komt het decor, dat voor eenmalig gebruik gemaakt was, gehavend uit de trailer en vliegen er meer blikjes van de blikjesmuur. Maar dat deert niet, want John en Lidwien zijn er altijd zelf bij om alles weer aan elkaar te nieten of te lijmen. Dan wordt het RO Theater uitgenodigd om de voorstelling ook in Turkije te spelen.

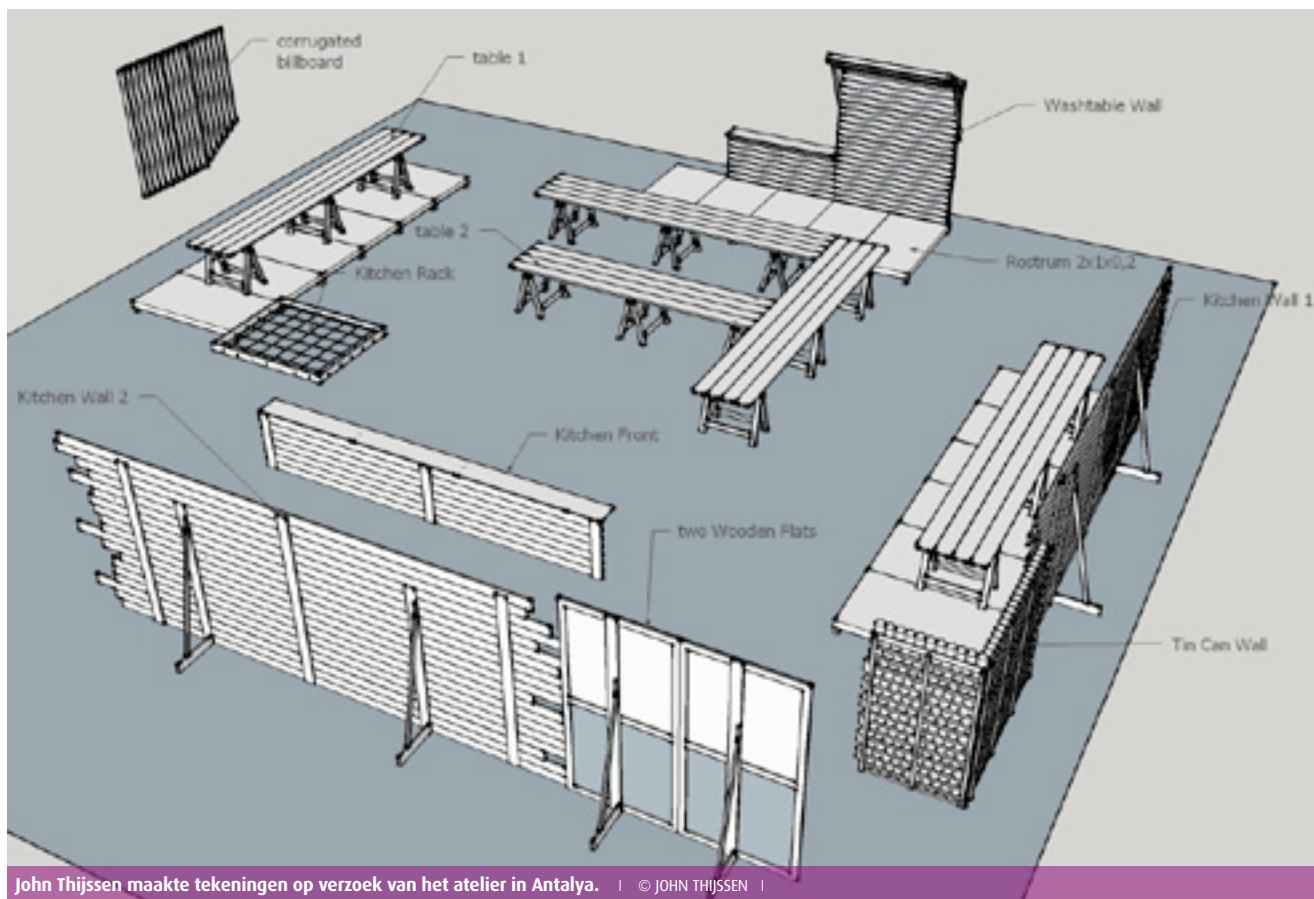
Transport

Het oorspronkelijke idee is om op drie festivals te spelen, door omstandigheden wordt dat er nog maar één. Maar ze willen deze voorstelling zo graag hebben, dat zelfs de datum van dit festival wordt verplaatst. Productietechnisch wordt het nu, zeker met het oog op transport, veel duurder. Het gezelschap onderzoekt verschillende opties, waaronder vervoer per zeecontainer, maar een echt goede en goedkope oplossing blijft uit. Op dat moment biedt het Staatstheater van Turkije aan om, in samenwerking met het Antalya International Theater Festival, het decor in hun atelier na te laten maken. John's spontane reactie is 'Wat een onzin!'. Lidwien's spontane reactie daarentegen: 'Direct doen.' ►

In het kader van 400 jaar handelsbetrekkingen met Turkije speelt het RO Theater op 15 en 16 mei twee voorstellingen van *Moeders* op het Antalya International Theater Festival. Als ik hoor dat ze daar een kopie hebben laten bouwen van het decor, in plaats van het te transporteren vanuit Nederland naar Turkije, probeer ik meteen in contact te komen met de decorontwerpers Lidwien van Kempen en John Thijssen (tevens Hoofd Techniek). Ze zijn dan nog in Antalya, een stad met ruim een miljoen inwoners in het zuiden van Turkije, maar een week later zijn ze terug in Rotterdam en spreek ik met hen over hun ervaringen. Waarom hebben ze nou precies dat decor opnieuw laten maken? Was het financieel of artistiek interessant? Is dit een nieuwe trend? John moet lachen om mijn vragen. 'Kijk, kijk, kijk, je moet dit wel even snappen vanaf het begin', zegt hij. Een verhaal vol onverwachte wendingen en bizarre situaties volgt.

Het begin

In 2007 wordt het RO Theater gevraagd een voorstelling te maken voor het Witte de With Festival in Rotterdam rond het thema 'Held'. Alize Zandwijk start het project met zestien vrouwen uit verschillende culturen die als *Moeders* de helden zullen worden van deze voorstelling. Geen van de vrouwen is actrice. Ze zijn bij elkaar gezocht door de afdeling educatie en ze vertellen verhalen uit hun eigen leven. Geen standaard werkwijze, maar wel een interessante! Iedere woensdagavond wordt er gerepeteerd. John is de enige man die wordt toegelaten in de repetitiestudio. Koken is de grootste gemene deler van de vrouwen en is het uitgangspunt van de voorstelling. Voor het decor wordt uitgegaan van een illegaal thuisrestaurant. Met elke repetitie groeit het decor een beetje. Een extra plank hier, een extra tafel of stoel daar. Uiteindelijk ontstaat zo een decor van sloophout, oude tetraverpak-

John Thijssen maakte tekeningen op verzoek van het atelier in Antalya. | © JOHN THIJSSSEN |

Vanuit Turkije blijven ze aandringen om de tekeningen en foto's van het decor op te sturen. Uiteindelijk besluit John om op werkbezoek te gaan. Misschien kunnen ze het decor goed namaken en is het inderdaad geen slecht idee. John maakt een aantal tekeningen om op te sturen naar Turkije, want die waren natuurlijk nooit eerder nodig geweest. Met wat verhelderende foto's erbij moet dat voor nu genoeg informatie zijn, denkt hij. Afhankelijk van het werkbezoek kunnen ze dan een beslissing nemen.

Atelier Staatstheater

Omdat John geen idee heeft wat hij kan verwachten valt zijn mond bij binnenkomst open van verbazing. In het naaiatelier zijn dertig mannen en twintig vrouwen aan het werk en nog eens vijf alleen al in de schoenmakerij. Er is een houtwerkplaats, een staalwerkplaats, een spuiterij en er zijn aparte werkplaatsen voor maskers, poppen, wapens en rekwisieten. Daarnaast is er een opslag voor kostuum en schoenen, een wasruimte met twintig wasmachines, een restaurant en er zijn zelfs slaapverblij-

ven. 'Ze hebben 20 verschillende werkplaatsen, er werken 215 mensen en ze maken 100 decors per jaar,' vertelt John. Dat alles midden op een industrieterrein, een waar mekka voor decorontwerpers. Na de rondleiding ontmoet hij de artistiek directeur van het atelier. Dolenthousiast geeft de man hem een hand en zegt glunderend 'I have a surprise for you.' John heeft geen idee wat hij moet verwachten, maar loopt achter hem aan richting een van de werkplaatsen en staat ineens oog in oog met zijn eigen decor. Ze zijn al op de helft! Er is nog geen knoop doorgehakt, maar ze zijn gewoon vast begonnen. John kan zijn ogen niet geloven. Zelf hadden ze alles gemaakt met sloophout en goedkope materialen, hier is nu al de helft nagebouwd met vurenhout en spijkers. Absoluut vakwerk, zelfs de schragen op de foto onder de tafel hebben ze nagetimmerd met vurenhout. Het is duidelijk, op dit atelier kunnen ze vertrouwen. Bovendien, de helft van het decor is er al, dus een weg terug is er niet. Tevreden laat John zijn halve decor achter in Turkije en vliegt terug naar Nederland.

Decoreren en cultuurverschillen

Met een koffer vol etiketten en rijstzakken en ander authentiek materiaal dat ze waarschijnlijk niet in Turkije kunnen vinden, vertrekken John en Lidwien naar Turkije. De tien moeders en hoofdproductie Ad van Mierlo komen later met in hun koffers veertien kilo ge-

Decorbouw in een van de vele werkplaatsen van het atelier.

droogde stokvis, makkelijk te bereiden maar niet in Turkije te krijgen. Eenmaal in het atelier vindt een vergadering plaats met alle 'chefs'. Lidwien legt uit hoe alles eruit moet komen te zien en een tolk vertaalt dit in het Turks. In de vier dagen voor de eerste voorstelling worden de puntjes op de i gezet en kan het decoreren beginnen. Daarnaast zijn er veel rekvisieten nodig om het geheel wat body te geven. John en Lidwien zijn in de zevende hemel als blijkt dat er een IKEA in de stad is die precies zo is ingedeeld als in Nederland. Efficiënt! Terug in het decoratelier blijken de verschillen in cultuur groter dan ze in de IKEA dachten. Het decor is strak geschilderd, wél in de kleuren die ze hebben aangegeven, maar zonder enige structuur. Om vurenhout met schilderwerk om te toveren in sloophout is natuurlijk een uitdaging op zich, maar na een uitleg van Lidwien hoe ze dat kunnen aanpakken, neemt het atelier de uitdaging aan. De daarop volgende dagen worden John en Lidwien op hun wenken bediend en alles wat gevraagd wordt is mogelijk en gebeurt in rap tempo. 'Ze mengen daar nog zelf de kleuren met pigment, fantasie om te zien! En op elke vraag is het antwoord No Problem!,' zegt Lidwien. John probeert de decorbouwers over te halen om biertafels te huren (dat moet toch veel goedkoper zijn?), maar ook die worden uit vurenhout vervaardigd. Alles wat uit de opslag komt wordt eerst

gerepareerd, maar een stellingkast *african-like* verstevigen met touw, daar moeten ze hartelijk om lachen. Hoe kun je nou met een touw een stellingkast verstevigen en waarom zou je dat in godsnaam willen? John: 'Ze begrepen niet naar welk beeld we op zoek waren. Uiteindelijk was ik even tien minuten weg en toen ik terugkwam hadden ze toch maar gewoon houten driehoekjes in de hoeken geplaatst.' Leuk cultuurverschil: iets 'oud' maken om het er 'authentiek' uit te laten zien, kennen ze in het atelier niet en proberen ze liever te omzeilen. Als John en Lidwien meer dan 2 kilo baklava uitdelen in het decoratelier en 25 kilo doperwtten aan het restaurant schenken - de blikjes zijn nodig voor het decor - zijn zij even die 'gekke Nederlanders'. Op de derde dag vraagt Lidwien de decorbouwers om het hele decor neer te zetten zoals het op het toneel moet komen te staan, zodat iedereen een idee kan krijgen hoe de verschillende stukken in één ruimte werken. 'Het werkte goed en ze begrepen opeens veel beter waar we naar toe wilden,' zegt John.

De voorstelling

Na vier dagen hard werken en rekvisieten shoppen staat er een kopie van het decor. Een solide en kwalitatief uitstekend decor, volgens John en Lidwien met net wat minder charme dan het uit-elkaar-vallende origineel. Door het

donkere schilderwerk en het gebrek aan tetrapakken op de vloer, is het ook wat donkerder uitgevallen. Om die tetrapakken vloer maakt John zich constant zorgen omdat die tegenwoordig niet zo gemakkelijk te krijgen is. Hij heeft 200 m² gevraagd en in het theater staat een rol van 60 m², zo wordt hem verzekerd. Daar is mee te leven. Uiteindelijk blijkt er een rol te zijn, ja. Alleen is die 40 cm breed. Kortom, 4 m² in plaats van 60 m². Een essentieel onderdeel, maar op geen enkele manier meer te vervangen. Gelukkig heeft het theater een mooie gehavende zwarte vloer! En hoewel er geen rolletje tape in het gebouw te vinden is en niemand de lichttafel kan bedienen, waardoor met het standaard lichtpakket gewerkt moet worden, het deert de voorstelling allemaal niet. Uiteindelijk is alles en iedereen net op tijd klaar en staat er een geweldige voorstelling. De reacties zijn oorverdovend en hartverwarmend. Niemand heeft ooit zo iets gezien of meegemaakt! Het publiek is laaiend enthousiast en ook de organisatie van het Antalya International Theater Festival en het staatstheater hebben alleen maar lovende woorden. Het decor mag nog een jaar worden bewaard in de opslag van het theater en de hoop is dat de voorstelling in reprise kan gaan op andere festivals. En wat heeft de kopie van het decor uiteindelijk gekost? Helemaal niets, het is een cadeau aan het Ro Theater van het Staatstheater in Turkije! ◀

